

NAGY SEBESSÉGŰ KOMMUNIKÁCIÓS PORTOK ESD ELLENI VÉDELME PROTEK TVS DIÓDÁVAL

Az ESD tranziens olyan potenciális fenyegetést jelent az elektronikai készülékek I/O port-ja számára, ami ellen a konstruktőrnek feltétlenül védekezni kell, mindemellett az alkalmazott megoldás nem befolyásolhatja jelentősen az átviteli sebességet. A TVS diódákról szóló általános írásunkban részletesen körüljártuk az elektrosztatikus feltöltődés elleni – tranziens szupresszordiódával való – védekezés alapjait. Ebben a cikkben szeretnénk konkrét megvalósítási példákon keresztül bemutatni a leggyakrabban használt I/O portok számára fejlesztett ESD védőeszközöket, valamint a vonatkozó szabványi előírásokat. Részletesen bemutatjuk az USD, HDMI és ethernetportok számára ajánlott eszközöket és megoldásokat

Túlfeszültség elleni védelem TVS diódával

Az elektronikai eszközök a külvilág felé I/O portokon keresztül kommunikálnak, melyek megfelelő védelem hiányában támadási felületet teremtenek az elektrosztatikus kisülés (ESD), az elektronikus gyors tranziens (EFT) vagy surge jellegű túlfeszültségek számára, potenciális fenyegetést jelentve a belső áramkörti elemekre. Az alkalmazott túlfeszültségvédő eszközök ráadásul nem csökkenthetik a port adatátviteli sebességét. A tradicionális, egyszerű kondenzátoros védelem a nagy frekvencia miatt nem használható, mert az adatvonalak kapacitását minimális szinten kell tartani.

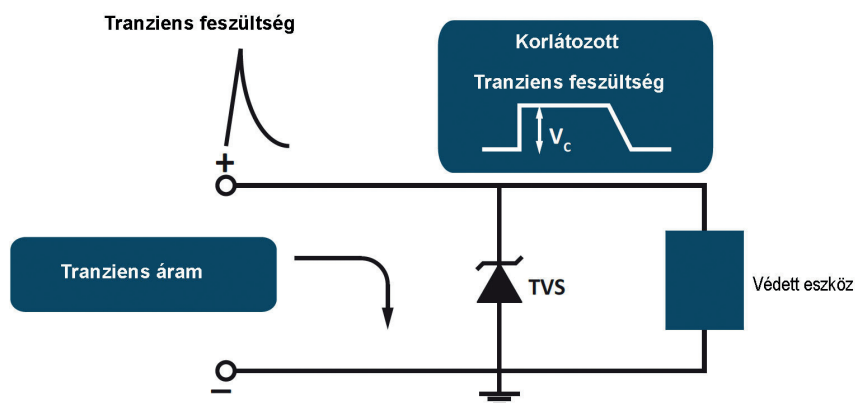
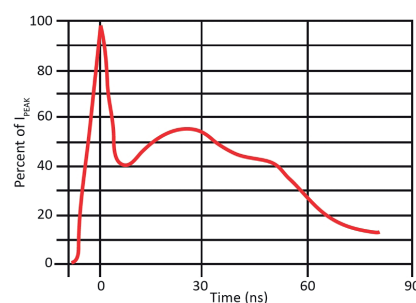
Adatátviteli sebességek		
Port jellege	Sebesség Mbit/S	Kapacitás pF
RS-232	0.20	< 50
T1	1.544	
E2	2.048	
I2C	3.4	
Ethernet	10	< 30
USB 1.1	12	
E3	34.368	
RS-485	35	
T3	44.736	< 20
Fast Ethernet	100	
T5	400.352	
USB 2.0	480	
E5	565.148	< 3
IEEE-1394b	786.432	
GigabitE	1000	
DVI	3960	
USB 3.0	5000	< 1
DisplayPort	5400	
SATA 3.0	6000	
HDMI 1.3	10200	
HDMI 2.0	18000	

Az IEC 61000-4-2 szabvány definiálja az emberi test által keltett ESD-csemény lefo-

lyását, és feszültség tekintetében négy szintet különböztet meg, egészen 8 kV kontakt és 15 kV levegőkisülés-értékig. A szabvány célja, hogy a tervezőket segítse az elegendő mértékű védelem kiválasztásában, legyen bár a tranziens ESD, EFT, surge, villám vagy helytelen bekötés következménye.

Level	Contact Voltage (kV)	Air Discharge Voltage (kV)	Peak Contact Current (A)	Contact Current @30ns (A)	Contact Current @60ns (A)
Level 1	2	2	7.5	4	2
Level 2	4	4	15	8	4
Level 3	6	8	22.5	12	6
Level 4	8	15	30	16	8

Az emberi testmodell alapján definiált tranziens lefolyása az ábra szerinti: a felvétel 1 ns, míg a lefutás 60 ns körüli időtartamot vesz igénybe.

A félvezetőgyártók az 1-es szintű (Level 1) védelmet (1-2 kV) gyakran beépítik az eszközeikbe a gyártás során fellépő zavarok hatásának minimalizálására, azonban a valós körülmények között fellépő ESD akár 15 kV is lehet, ezért a beépített védelmet csak másodlagos szintnek szabad tekinteni, és szükség van egy primer védelemre is 8 kV kontakt és 15 kV levegő-kisülés-impulzusok ellen.

Az ESD-védelem kiválasztásánál figyelembe kell venni a következőket:

- Az eszközre jellemző triggerfeszültség, mely alatt a védelem láthatatlan.
- A védőeszköz ún. „overshoot” feszültsége, ahol az megszólal.
- A feszültségkorlát mértéke (clamping voltage), melyre a védőeszköz a kimene-tén megfelelő feszültséget korlátozza.

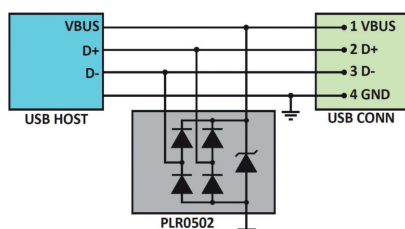
Adatvonalak túlfeszültség-védelme

A tápegységekben megtalálható nagy-számú induktív és kapacitív passzív komponens jelenléte miatt ezek az eszközök általában immúnisak az ESD-re, igaz, a tápvonalakat védeni szokták. Az adatvonalakon alkalmazott túlfeszültségvédő eszközök kapacitása azonban komoly problémát jelent magas baud rate esetén. A soros ellenállás a terhelés kapacitásával együtt alkotja az első szűrőt, mely lassítja a jel fel- és lefutását. A hatásos ellenállás csökkentése lehetséges a rézkeresztmetszetek növelésével, de a nagy sebességek eléréséhez az igazi megoldást a kapacitás csökkentése jelenti.

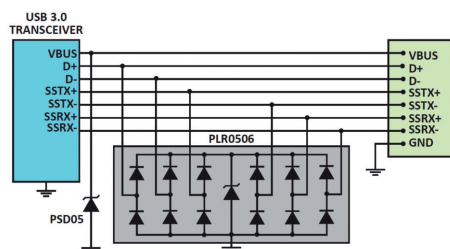
USB portok védelme

Az univerzális soros buszrendszerek nagyarányú elterjedése ipari szabvánnyá tette ezt a megoldást a számítástechnikai és szórakoztatóelektronikai termékek piacán. Mára nemcsak az adatátvitelben, de a készülékek töltésében is jelentős szerepet kapott. A hot-swap jelleg és a rendkívül sok lehetséges meghibásodás miatt ezeket az eszközöket túláram és túlfeszültség ellen is védeni kell. Az USB 1.1 12 Mibit/s, a 2.0-s szabvány 480 Mibit/s, az új 3.0 szabvány pedig akár 5 Gbit/s adatátviteli sebességet támogat, emiatt rendkívül fontos a kis kapacitású TVS dióda alkalmazása.

Az USB 1.1 és 2.0 védelmére a Protek Devices a PLR0502 eszközt fejlesztette ki, mely SOT-543 tokozásban az 5 V-os V_{bus} vonal ESD-védelmét szolgálja. Mindezt 0,6 pF kapacitásértékkel teszi, szinte alig jelen lévő szívárgási árammal, így használata akár a 2.0-ás szabvány 480 Mibit/s adatátvitel mellett sem jelent problémát.

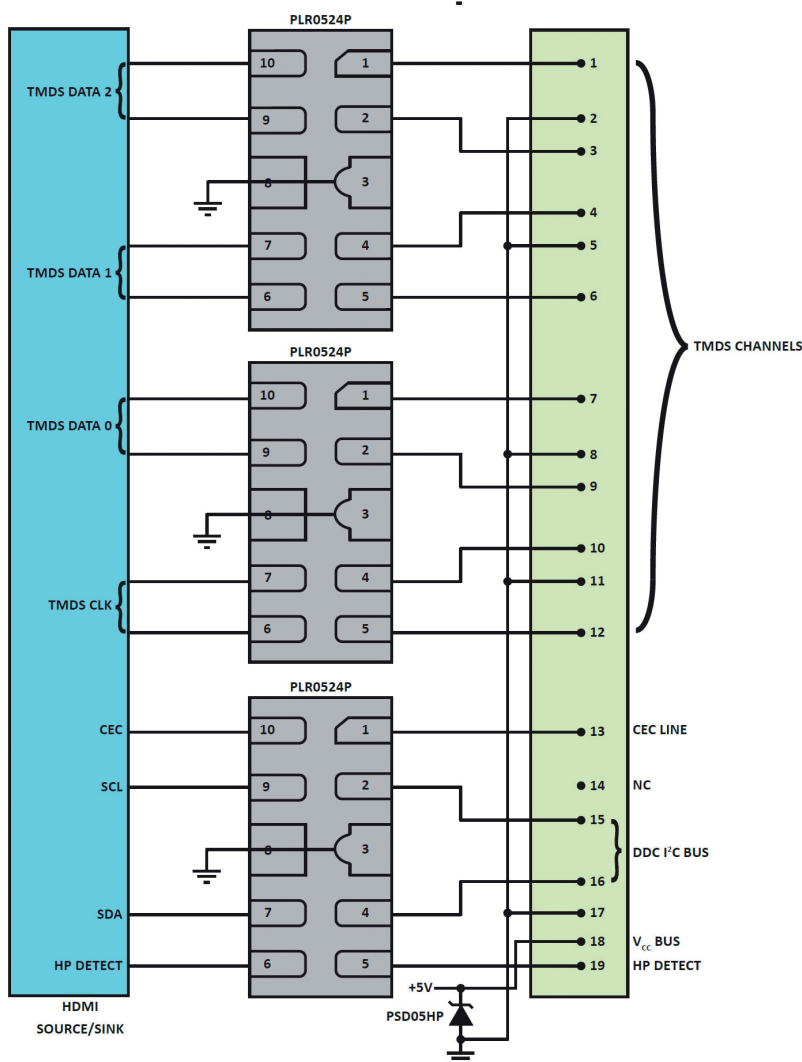
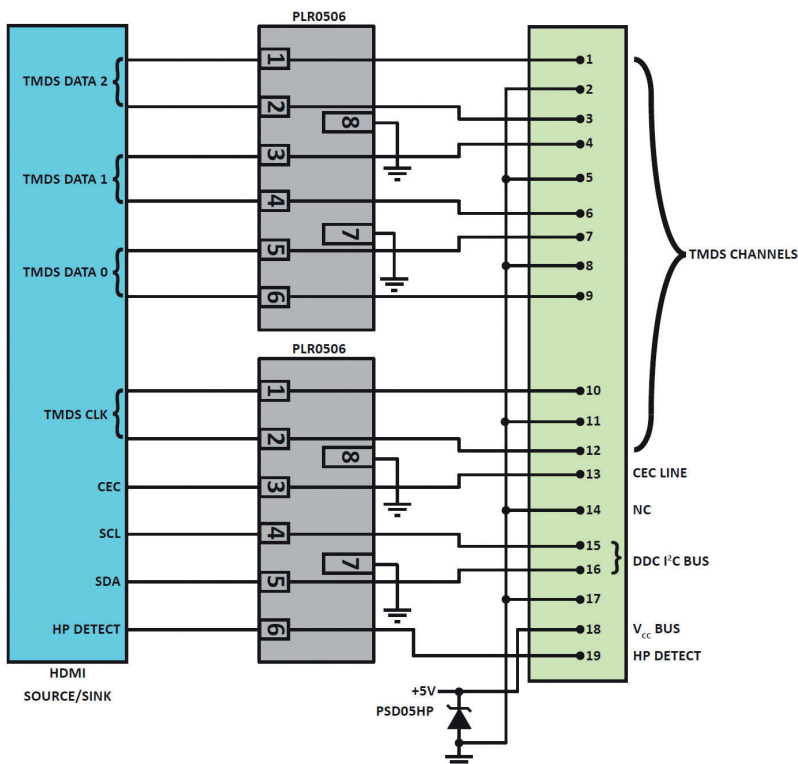
Az USB 3.0 2008. novemberi megjelenése generációs váltást hozott a technológia számára, az adatátviteli vonalakat megháromszorozta (3 differenciális érpár az eddigi 1 helyett), lefelé történő kompatibilitást biztosítva az USB 2.0 HS, FS és LS módjaival, míg bevezette a SuperSpeed nagy sebességű adatlink módot. Ez a konstrukció az eddiektől eltérő kábelspecifikációt eredményez, 3 differenciálisan csatolt jelvonalat (Tx+/Tx- download, Rx+/Rx- upload és D+/D-), valamint két külön vezetéket a V_{cc} és a GND számára. A Protek TVS megoldása a PLR0506, mely DFN-8 tokozásban 6 vonal számára kínál ESD-védelmet 0,8 pF kapacitással. Kiegészítésként a V_{bus} vonal megvédhető a GBLC05C vagy PSD05C eszközökkel.

HDMI portok védelme

A HDMI-szabványt a nagy felbontású video- és audiojelek egy kábelben való továbbítása-

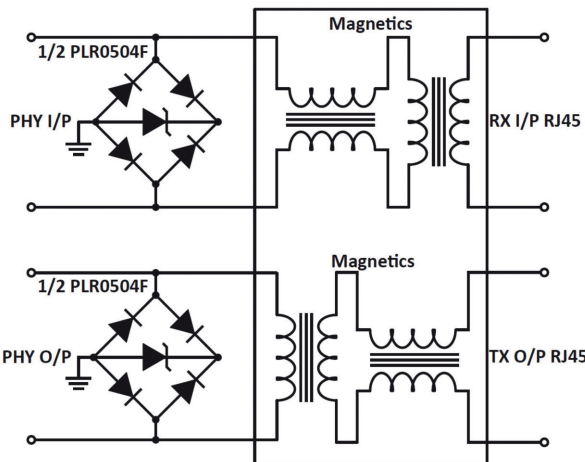
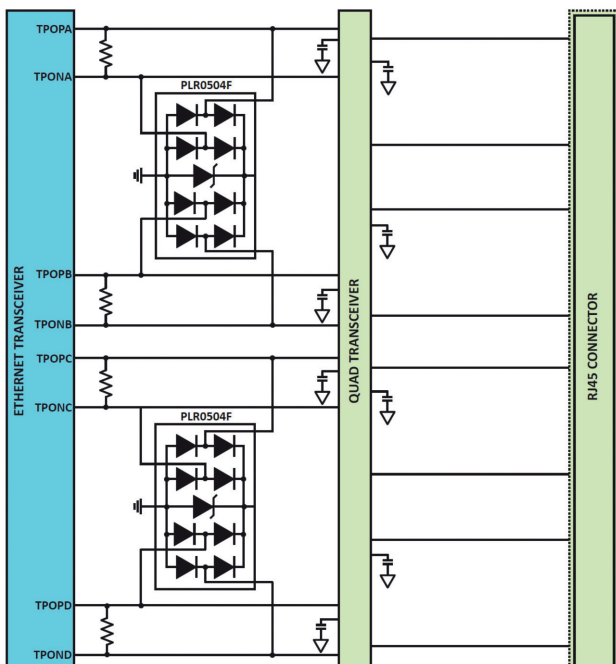
ra fejlesztették ki, ennél fogva igen gyors, 18 Gbit/s adatátviteli sebesség jellemzi. Mivel ez a port jellemzően fogyasztási termékekben használatos, gyakorlatilag elegendő

az ESD-védelem alkalmazása. A Protek két, megoldást kínál a 12 adatvonal védelmére, két 6-vonalas PLR0506 vagy három, négyvonalas PLR0524P mátrixot használhatunk. Mindkét megoldás igényli a V_{bus} vonal ESD és surge elleni védelmét egy diszkrét védődióda, a PSD05HP beépítésével.

Ethernetportok védelme

Az ethernetport védelmének első eleme maga az elválasztó transzformátor, mely elsődlegesen a jelfeldolgozó elektronika és az adatvonalak elválasztását biztosítja. Egy átlagos ethernet-transzformátor általában képes elviselni 200-300 A 2/10 μ s tranziens, ha ez elegendő, akkor csak szekunder oldali védelemre van szükség, hogy az ethernet IC-t megvédjük a telítésig átvitt tranziens energiától, ami azt túlterhelné. TVS diódás megoldást másodlagos védelemként használhatunk, ilyen például a PLR0504F eszköz.

Applikáció	Kombinált TVS	Diszkrét TVS	Alternatívák
DVI	PLR0502, PLR0508	PLR0521, GBLC03/05CI	PLR0504F, PLR0506, PLR0524
Fast Ethernet	SRV05-4, PLC03-6	GBLC03/05C	PLR3304, SRV05-4M, SRV05-4LC
GigabitE	PLR0524, SRV25-4	GBLC03CIHP, GBLC03/05CI	SLVU2.8-4, SRV05-4
HDMI	PLR0506, PLR0524P	PLR0521, GBLC03/05CI	PLR0504F
IPC	DSOT0502	GBLC03/05CI, PLR0521	PSOTxx/C, GBLCxx/C
RS-485	PSM712, PSLC12C	PSD12	485ELC
SATA 3.0	PLR0524	PLR0521, GBLC03/05CI	PLR0506
Smart Battery	DSOT0502	PSD05, P0402FC05C, PSOT05C	VSMF05LC
T1/E1	PLC03-3.3, PLR3304	GBLC03/05C	PLC03-6, SRV05-4
T3/E3	PLC03-3.3, PLR3304	GBLC03/05C	PLC03-6, SRV05-4
USB 2.0	PLR0502, PLR0524, PLR0506	PLR0521, GBLC03/05CI	PLR0504F
USB 3.0	PLR0506, PLR0524	PLR0521, GBLC03/05CI	PLR0502

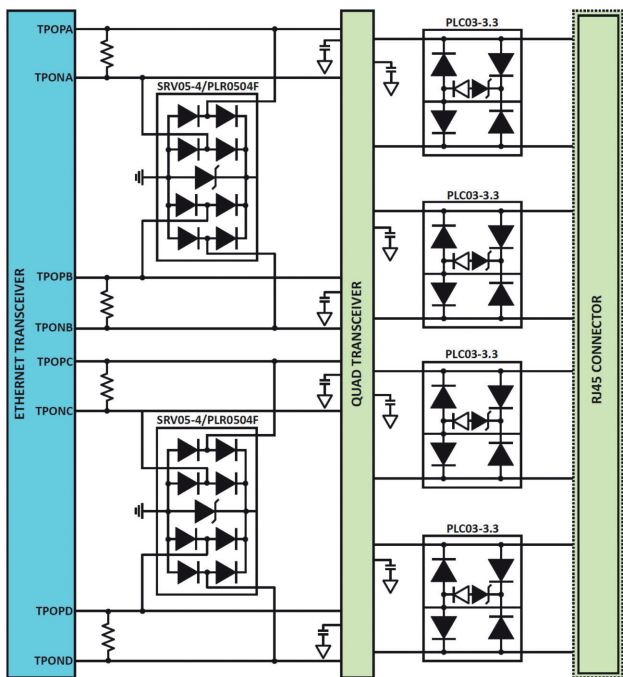
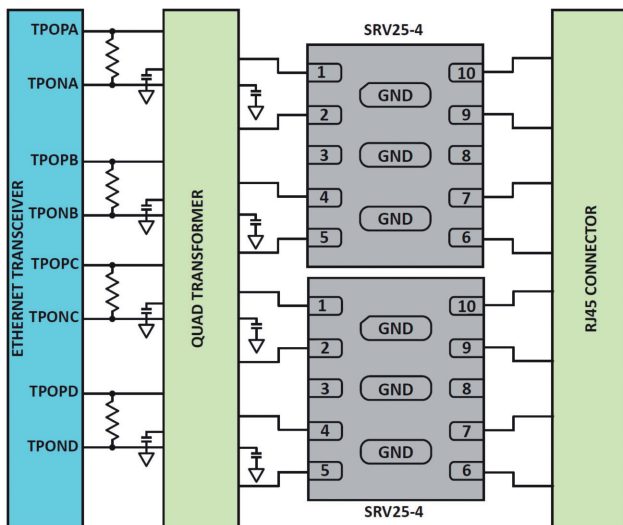
A transzformátor primer oldalán történő védekezés célja az RJ45 csatlakozón keresztül érkező nagy energiájú zavar minimalizálása, ha a transzformátor nem jelent önmagában elég védelmet. Egy SRV25-4 eszköz az RJ45 csatlakozó közelében való elhelyezése 25 kV ESD és 40 A 8/20 μ s surge elleni védelmet nyújt, emellett a 3,5 pF kapacitása elegendően alacsony a leggyes-
bességu adatátvitelhez.

Alternatív megoldás lehet a PLC03-3.3 (3,3 V-os rendszerekhez), vagy PLC03-6

(5 V-os rendszerekhez) használata, melyek integrált TVS diódát és diódahidat is tartalmaznak.

A különböző portok védelmére fejlesztett dedikált megoldások közül a helyes kiválasztásához igyekszik segítséget adni a fenti táblázat is.

KISS ZOLTÁN KELET-EURÓPAI ÉRTÉKESÍTÉSI
VEZETŐ, ENDRICH BAUELEMENTE
VERTRIEBS GMBH, BUDAPESTI IRODA
WWW.ENDRICH.HU

Tel.: (+361) 297-4191
z.kiss@endrich.com
www.endrich.com

TVS diódák lehetővé teszik a viszonylag nagy surge jellegű áramok elvezetését, például a Protek Devices 2700SM78CA terméke 18 kA maximális áramot visel el, egy 12 V-os névleges feszültségű 600 W-os dióda 8/20 μ s surge kapacitása pedig 140 A. A TVS dióda meghibásodásakor rövidzárra kerül. A félvezető technológia miatt működése rendkívül gyors és precíz, mert a válaszidő az elektronok sebességével arányos. Mivel a helyesen megválasztott túlfeszültség-védő normál üzemi körülmények közt láthatatlan kell, hogy legyen, az esetleges nagy adatátviteli frekvenciákon ultra alacsony – pF nagyságrendű – kapacitású TVS diódákra van szükség, ilyen pl. a GBLC08CLC, melynek vonali kapacitása mindössze 0,4 pF. A szupresszordióda unidirekcionális szerelésben DC vonalakhoz éppúgy használható, mint bidirekcionális változatokban váltakozó áramú applikációkhoz. Szemben a fém-oxid varisztorokkal (MOV), melyek csak kezdetben, az első néhány megszólalásig mutatnak kielégítő szívárgási viselkedést, a TVSD nem öregszik, a szívárgási áram karakterisztikája az idő előrehaladtával is kiváló marad. Válaszideje a ns nagyságrendbe esik, és működését alacsony clampingfaktor ($\sim 1,33$) jellemzi.

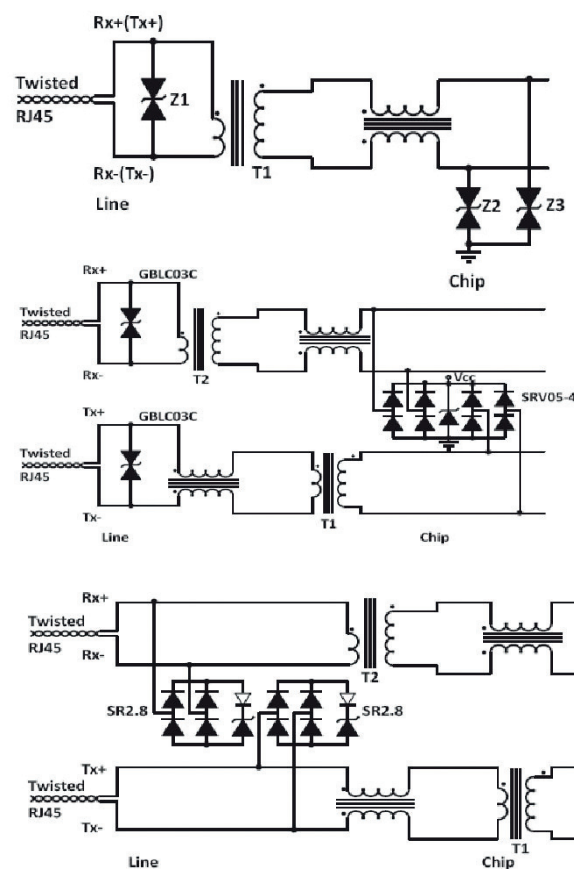
Villám okozta tranziensek TVSD-védelme

A villám okozta túlfeszültségek a kültéri elektronikák legkomolyabb ellenségei a maguk 20 kA csúcsáramukkal, mindemellett intenzíven változó elektromos és mágneses tereket keltenek, melyek a közeli adat- és tápvezetékekbe jelentős feszültséget indukálnak. Ezek aztán a kapcsolt készülékekben kárt tehetnek. Általában a hatékony védekezéshez kétszintű védelemre van szükség, a primer rendszer „crowbar” jellegű túlfeszültség-védelmet tartalmaz, ezek az eszközök az energia nagy részét magukon keresztül söntölik a föld felé, még a második vonalban „clamping” eszközökkel lehet védekezni az átjutó villám vagy kapcsolás okozta túlfeszültség ellen. Az első szintű védelemnél az ábrán látható módon áramkorlátozó („dumping”) ellenállásokat (R_1 , R_2), valamint gázkiüléses csöveket vagy tirisz-

tor surge-szupresszorokat (TSS) alkalmaznak (Z_1 , Z_2), még a második vonalban, a beltéri eszközök közelében van létjogosultsága a TVS-alapú védelmeknek.

A szabványok szerint a primer szakaszban olyan eszközöket kell választani, melyek az 5 kV-nál nagyobb feszültséget és a TSS esetén 250 A, GDT esetén 10–20 kA surge-áramot is képesek el viselni.

A második vonalban használt TVSD gyors válaszideje és alacsony „clamping” feszültsége okán hatékonyan csökkenti a védendő készülék által elviselhető szintre a primer védelmen átjutó tranziens, ezzel kompenzálva a GDT nagy megszólalási feszültségküszöbét. A vonatkozó normák és előírások szerint a másodiklagos védelem akár 1500 V feszültséget és 100 A (8/20 μ s, 10/1000 μ s és 10/700 μ s hullámformájú) „surge”-áramot kell elviseljen.

Mint az ábrán bemutatott példa ethernetvédelme kapcsán is megfigyelhető transzformátor mindkét oldalán szokásos védekezni. Az elválasztó transzformátor vonal felőli oldalán alacsony kapacitású TVS (Z_1) biztosít közös módusú tranziensek elleni védelmet, míg a szekunder – chip felőli – oldalon az esetlegesen átindukált zavarokat két további TVS söntöli a föld felé, ezzel megvédve az IC-t. Egy másik alkalmazott megoldás, amikor

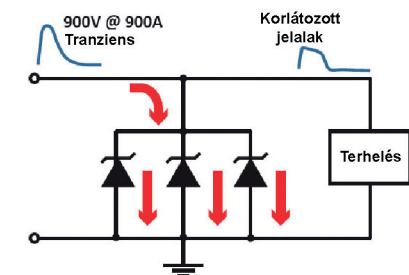
„steering” diódamátrixot építenek a chipoldalra, melyek kis átmenet menti kapacitásértékük miatt nagy sebességű adatvonalakon segítik a belépőveszteségek csökkentését.

ESD elleni védelem

Az elektrosztatikus kisülés egy rövid időtartamú egyszeri, nagyfeszültségű és -áramú zavar. Alacsony adatátviteli sebességű vonalakra a flipchip tokozás javasolt olcsósága és kis mérete okán, míg nagy sebességek esetén alacsony kapacitású változatok ajánlatosak (SR2.8, SVLU2.8-4, GBLCxxC és SRV05-4). TVS/Steering-diódakombináció is alkalmazható a vonal-vonal közti ESD tranziensek ellen.

TVS eszközök párhuzamosítása a teljesítmény növelése érdekében

A Protek TVS diódái 2,8–400 V feszültségekre és 80 W–30 kW teljesítményre fejlesztették ki. Ezek az eszközök azonban sikeresen használhatók ennél nagyobb feszültség- és teljesítményértékek mellett is, ha sorba vagy párhuzamosan kötjük őket. A névleges teljesítmény egy szabványban elfogadott tranziens-hullámforma mellett (pl. 10/1000 μ s) értelmezhető. A 10/1000 μ s hullámot 10 μ s felfutás utáni exponenciális csökkenés jellemzi. az 50%-os értékre való csökkenés ideje 1000 μ s. Azokban az alkalmazásokban, ahol az így értelmezett túlfeszültség-impulzus meghaladja a limitet, a TVS diódákat párhuzamosan kötve a feszültség változatlan értéke mellett az egyenkénti áramérték korlátozható. Nagyon

fontos azonban az alkalmazott diódák összeválogatása a „clamping”-feszültség tekintetében, mivel a diódáknak ideálisan közel egyforma transziens áramokat kell vezetniük, még akkor is, ha a három dióda cikkszám, illetve gyártói kódja megegyezik, letörési feszültségük, szivárgási áramaik és clamping-feszültségeik eltérőek lehetnek, ami miatt a válogatás nem kerülhető el.

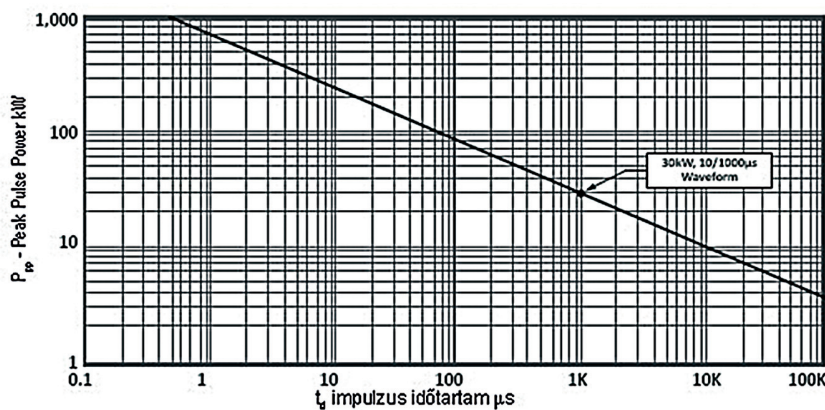
Csúcs impulzusteljesítmény

– Peak pulse power (P_{pp})

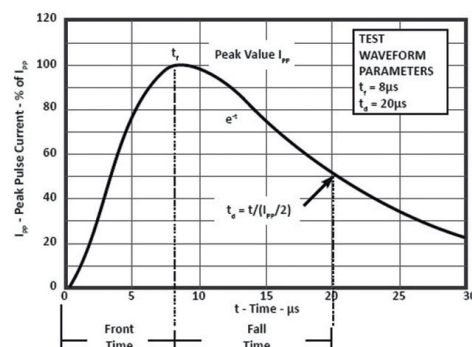
A TVS eszközöket adott hullámalak mellett az általuk elviselhető impulzusteljesítményük alapján kategorizáljuk. A teljesítmény nagyban függ a transziensimpulzus időtartamától (t_d), így annak növekedésével a névleges teljesítmény (P_{pp}) csökken, ahogy az ábrán látható

Az impulzus időtartama a felfutás (a csúcs elérésének ideje) és lefutás (a csúcstarték 50%-ának eléréséhez szükséges idő) összesített mértékéből adódik.

A maximális Peak Pulse Power a clamping-feszültség és az áram maximális értékének szorzatából kalkulálható. Mivel a clamping-feszültség (a dióda P/N-átmenetén maximálisan megengedhető feszültség

határértéke) általában konstans, nem függ az időtől, a teljesítménygörbe felfogható úgy is, mint a maximális áram időfüggése. Az adott impulzushosszra értelmezhető I_{pp} meghatározásának legegyszerűbb módja az, ha P_{pp} értékét elosztjuk az időfüggetlen „clamping”-feszültség maximális értékével.

KISS ZOLTÁN KELET-EURÓPAI ÉRTÉKESÍTÉSI
VEZETŐ, ENDRICH BAUELEMENTE
VERTRIEBS GMBH, BUDAPESTI IRODA
WWW.ENDRICH.HU